

LENTNER CSABA: RENDSZERVÁLTÁS ÉS PÉNZÜGPOLITIKA

(Akadémia Kiadó, Budapest, 2005, 375 o.)

CSERMÁK KÁROLY

Nemrég látott napvilágot Lentner Csaba neves pénzügyi közgazdász (a Nyugat-Magyarországi Egyetem KTK dékán-helyettese, intézetigazgató, egyetemi docens, számos cikk, tanulmány és könyv szerzője és társszerzője) „Rendszerváltás és pénzügypolitika” című, az Akadémiai Kiadó gondozásában megjelent tanulmánykötete.

A könyv elsősorban szakembereknek és a pénzügytan különböző fakultásain már közgazdasági (alap)ismereteket szerzett hallgatóknak szól. Azonban haszonnal forgathatja ezt a művet minden olyan olvasó, akit egyrészt érdekelnek a pénzügy rejtelmei, másrészt a kialakult véleményéhez kaphat további instrukciókat, ténybeli adatokat.

A szerző nem kevesebbre vállalkozott, mint arra, hogy figyelemmel kíséresse a magyarországi, 1989. évi rendszerváltástól napjainkig lezajlott, a gazdaság egészét átfogó pénzügypolitikát, annak hibáival együtt. Mindemellett felvázolja a lehetséges megoldásokat, amelyeket párt-attitűdöktől függetlenül bármelyik hatalmi struktúra beépíthet a politikai eszköztárába.

A könyv tizenkilenc önálló tanulmányként is megjelent aktualizált részből áll, mely egybeszerkesztett formában is teljes egészet alkot. Sőt(!), ez teszi még jobban átláthatóvá az egyes témák esetleg megválaszolatlan, vagy összefüggéseiben, komplexitásában nem magától értetődő kérdéseit.

A könyv írója sorra veszi mindazokat a sarkalatos pénzügypolitikai kérdéseket, amelyek döntő hatással voltak (vannak) a jelen Magyarországnak nem igazán szívderítő helyzetére. Nem is beszélve a napjainkban zajló EU-s tragikus „fordulatokról”, amelyek alapjaiban rengették meg az öreg kontinens nagy reményekkel kecsegtető brüsszeli intézményrendszerét és költségvetési politikáját.

A könyv egyes tanulmányainak végkicsengései valahol sejtették ezeket az ott (is) feszülő problémákat, amelyeket valóban az alapjaitól kell újra- és átgondolni. Cél, hogy valóban egy olyan európai politikai-gazdasági-pénzügyi együttműködési rendszer jöhessen létre, amely általános fejlődési, növekedési pályára állítja az EU-t, létrehozva ezzel egy olyan stabil pénzügyi-gazdasági potenciált, mely nemcsak hogy kiállja a próbát Japán és főleg az USA erőteljes –mindenre kiterjedő– hegemóniájával szemben, hanem méltó verseny(vetély)társává is válhat ezeknek a régióknak.

Szól a szerző a hazai privatizációról, amely mára már „a teljes kifulladás jeleit mutatja”. Foglalkozik az agrárium helyzetével, annak finanszírozhatóságával, nem feledtetve azt a tényt, hogy mára már a mezőgazdasági ágazat kevesebb, mint 4%-át adja a GDP-nek és ca. 8%-át az összes exportunknak, és ennek megfelelően csökkent az ebben az ágazatban dolgozók aránya az összes regisztráltan foglalkoztatot-

takhoz viszonyítva, kb. 6%-ra! Ennek ellenére, vagy éppen ezért, ismerve a magyar gazdaságföldrajzi adottságokat, helye és szerepe kell, hogy, legyen a magyar agráriumnak, úgy a bel-, mind a külpiacokon is! Ennek megjelöli finanszírozhatósági lehetőségeit, a birtokméretekhez igazodó agrárfinanszírozási rendszer kialakítását, a közraktározás és a lízingelés jelentőségét is.

Természetesen „kiemelt” hangsúllyal szerepel az adópolitika. Ez a fejezet foglalkozik a közvetett adók (áfa, fogyasztási adó, jövedéki adó) és a közvetlen adók (kiemelten: SZJA, TAO, EVA stb.) csökkentésének, átstrukturálásának és egyszerűsített egyszerűbb és áttekinthetőbb „változatainak” szükségszerűségeivel is. Ennek végső célja, a gazdaság szereplői (gazdasági társaságok és természetes személyek) jövedelemviszonyainak a javítása, ami viszont a GDP tartós növekedését (is) igényli.

Ráirányítja a figyelmet a kétszintű bankrendszer 1987-től lezajlott kialakulására és fejlődésére, és az EU-s elvárásoknak történő megfelelési igényre, továbbá arra a tényre, hogy a magyar kereskedelmi bankok több mint 60%-ban külföldi tulajdonosi háttérrel működnek. A pénzügyi szektor további „szereplői” az állami tulajdonú fejlesztési pénzügyi intézetek és az alacsony tőkeerővel és hiteligényekkel rendelkező vidéki takarékszövetkezetek.

Az MNB megváltozott szerepköre a maastrichti „szellemnek” megfelelően a reálszektor refinanszírozásából és az államháztartás finanszírozásából történő teljes kiválasztását jelentette. A szerző áttekintést ad az arany szerepéről, megjegyezve azt, hogy míg – jellemzően – az EU-s országok eladják aranykészletük nagy részét (Magyarország az 1989. évi 65 tonnás aranykészletét 1992 októberére fokozatosan 3 tonnára(!) csökkentette), addig az USA megtartotta 8200 tonnás(!) aranytartalékát. Napjainkra az arany demonetizálódik, és a reálgazdasági jövedelmezőségi folyamatoktól olyan mértékű a pénzszféra relatív értékteremtő, derivatív ügyleteinek a volumene, hogy a szerző szerint ez 2010-re akár százszoros(!) is lehet az előzőnek. Ez pedig óhatatlanul magában hordozza „egy világméretű pénzügyi összeomlás lehetőségét”.

Lentner kitér a hazai közgazdasági felsőoktatáson, a kis- és középvállalkozások finanszírozhatóságának kérdéseiben, a Széchenyi (Nemzeti Fejlesztési) Terv jelentőségén át a működőtőke-befektetések néhány sajátosságaira, és az úgynevezett „magyar modell” előnyeire és hátrányaira is.

Vitathatatlan, hogy „a magyar nemzetgazdaság modernizációját a külfölditőke-befektetések alapvetően meghatározták”. Ennek mértéke mára már elenyésző, így a minőségi tőkevonzási feltételeket szükséges kialakítani, mutat rá a szerző.

A könyv több „fejezetében” is óhatatlanul szembekerülünk a magyar államháztartás egyre nagyobb mértékű eladósodásának kérdéseivel, mely fokozott kiszolgáltatottságot jelent a nemzetközi tőkének, előidézve ezzel a teljes gazdasági-pénzügyi ellehetetlenülés folyamatának felerősödését...

Remélhetőleg sikerült ráirányítani a figyelmet e néhány kiragadott példával is erre a nagyszerű kiadványra, amelyet ajánlok minden, a téma iránt érdeklődő olvasónak nem pusztán „csak” elolvasásra, hanem további gondolatébresztőként is.